

HE 158/2001 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain 29 b ja 30 c §:n väliaikaisesta muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että sairausvakuutuksesta suoritettavien eräiden ennaltaehkäisevien työterveyshuollon kustannusten korvaustasoa korotettaisiin. Ehdotuksen mukaan työterveyshuollon vuosittaisen toimintasuunnitelman laatimisesta aiheutuneista kustannuksista mukaan lukien työterveyshuollon ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden toimintasuunnitelman laatimisen perusteena olevien työpaikkakäyntien kustannuksista

korvattaisiin 60 prosenttia. Korvaus suoritettaisiin nykyiseen tapaan tarpeellisista ja kohtuullisista kustannuksista.

Esitys liittyy valtion vuoden 2002 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002 ja se olisi voimassa 31 päivään joulukuuta 2005 saakka.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Työterveyshuollon järjestämisestä ja sen sisällöstä säädetään työterveyshuoltolaissa (743/1978) ja työterveyshuollon kustannusten korvaamisesta sairausvakuutuslaissa (364/1963).

Työssä, jossa työnantaja on velvollinen noudattamaan työturvallisuuslakia (299/1958), on työnantajan sen lisäksi, mitä muualla säädetään, järjestettävä terveydenhuollon ammattihenkilöitä ja palveluita hyväksi käyttäen työterveyshuolto työstä johtuvien terveysvaarojen ehkäisemiseksi. Yrittäjälle ja muulle omaa työtään tekevälle työterveyshuollon järjestäminen on vapaaehtoista.

Työnantajilla on työterveyshuollon kustannusvastuu järjestämistään työterveyshuollon palveluista. Työterveyshuoltolainsäädännön perusteella työnantajilla on oikeus saada korvausta palvelujen järjestämisestä aiheutuneista kustannuksista. Työterveyshuoltolain mukaisesta toiminnasta työnantajalle aiheutuvia kustannuksia korvataan sairausvakuutuslain säännösten mukaisesti. Sairausvakuutuksen menot rahoitetaan työnantajilta ja työntekijöiltä perittävien maksuain sekä valtion verovaroin.

Sairausvakuutuslain työterveyshuollon korvaussäännökset uudistettiin vuonna 1995. Uudistuksen tavoitteena oli tukea työpaikkojen tarpeisiin perustuvan työterveyshuollon voimavarojen tehokasta ja joustavaa käyttöä ja kehittää työterveyshuollon palveluja siten, että ne aikaisempaa paremmin edistäisivät ennalta ehkäisevän toiminnan toteutumista. Tätä varten korvattava toiminta ryhmiteltiin kahteen korvausluokkaan.

Työterveyshuollon korvaukset määräytyvät erikseen ehkäisevästä, korvausluokka I:n mukaisesta toiminnasta, ja erikseen sairaanhoidosta ja muusta terveydenhuollosta eli korvausluokka II:n mukaisesta toiminnasta. Sairausvakuutuslain 29 §:n perusteella työnantajalla on oikeus saada korvausta työterveyshuoltolain 2 §:ssä työnantajan velvollisuudeksi säädetyn tai määrätyn työterveyshuollon järjestämisestä aiheutuneista tarpeellisista ja kohtuullisista kustannuksista (korvaus-

luokka I). Mikäli työnantaja on järjestänyt työntekijälleen sairaanhoitoa tai muuta työterveyshuoltoa, työnantajalla on oikeus saada korvausta tästä aiheutuneista tarpeellisista ja kohtuullisista kustannuksista (korvausluokka II). Sairausvakuutuslain 29 a §:n mukainen korvaus on 50 prosenttia tarpeellisista ja kohtuullisista työterveyshuollon järjestämisestä aiheutuneista kustannuksista. Korvausta suoritetaan korvausluokittain valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaan siten kuin Kansaneläkelaitos tarkemmin määrää ja korvaus määräytyy työntekijäkohtaisen laskennallisen enimmäismäärän mukaan. Nykyiset korvausperusteet on määritelty valtioneuvoston päätöksessä työterveyshuollon, sairaanhoidon ja muun terveydenhuollon kustannusten korvausperusteista (951/1994). Myös yrittäjällä ja muulla omaa työtään tekevällä on oikeus saada korvausta itselleen järjestämänsä työterveyshuollon kustannuksista. Korvausta suoritetaan 50 prosenttia korvausluokan I mukaisen työterveyshuollon kustannuksista enintään yrittäjäkohtaiseen laskennalliseen enimmäismäärään saakka.

Kustannusten korvaamisen edellytyksenä on, että työterveyshuoltolain mukaiset palvelut ovat niiden käyttäjille maksuttomia. Lisäksi edellytetään, että työnantaja on varannut työsuojelutoimikunnalle tai työsuojeluvaltuutetulle tilaisuuden lausunnon antamiseen hakemuksesta.

Esityksen mukaan sairausvakuutuslain perusteella suoritettavien työterveyshuollon korvausten tasoa korotettaisiin väliaikaisesti eräistä ennaltaehkäisevän työterveyshuollon kustannuksista. Esityksen tavoitteena on lisätä työterveyshuollon toimenpiteitä työpaikoilla työn, työympäristön sekä työyhteisön terveellisyys- ja turvallisuuden kehittämiseksi sekä edistää työpaikkakäynteihin perustuvaa työterveyshuollon toimintaa, jonka perusteella kertyy tietoa työterveyshuollon toimintasuunnitelmaa varten.

Työterveyshuollosta tulee olla kirjallinen toimintasuunnitelma, joka sisältää muun muassa työterveyshuollon yleiset tavoitteet sekä työpaikan olosuhteisiin perustuvat tarpeet. Työterveyshuollon suunnittelujakso voi olla kolmesta viiteen vuoteen, mutta toiminta-

suunnitelma tulee tarkistaa vuosittain siinä laajuudessa kuin se on tarpeen ottaen huomioon esimerkiksi työpaikan koko. Toimintasuunnitelmaa päivitetessä tulisi ottaa huomioon kaikki se tieto, mitä työterveyshuollon toteuttamisen yhteydessä on tullut esille eri selvityksistä. Toimintasuunnitelman tarkistaminen voi perustua myös aikaisemmin tehtyihin työpaikkakäynteihin ja muihin selvityksiin, jos vuosittaisiin työpaikkakäynteihin ei ole tarvetta. Mikäli olosuhteissa ei ole tapahtunut muutosta, riittää ilmoitus siitä, että edellisen vuoden toimintasuunnitelmaa noudatetaan.

Esityksen mukaan eräiden ennalta ehkäisevien työterveyshuollon kustannusten korvausten tasoa nostettaisiin väliaikaisesti sairausvakuutuslain perusteella. Korvausta suoritettaisiin toimintasuunnitelman laatimisesta tai sen tarkistamisesta ja niihin liittyvistä työpaikkakäynneistä aiheutuneista kustannuksista mukaan lukien työsuojelutoiminnan kokouksiin osallistumisesta aiheutuvat kustannukset. Korotetun korvaustason piiriin kuuluisivat myös työpaikkakäynteihin perustuvan työn, työympäristön ja työyhteisön toiminnan kehittämiseksi ja seuraamiseksi toteutetun työpaikkaselvitystoiminnan kustannukset sekä kyseisen toiminnan yhteydessä annetun neuvonnan ja ohjauksen kustannukset (korvausluokka I). Esitetty korotettu korvaustaso ei koskisi selkeästi yksilöön kohdistuvia terveystarkastuksia ja niihin liittyviä tutkimuksia eikä työterveyshuollon ryhmiin kohdistuvaa neuvontaa, ohjausta ja niihin liittyviä käyntejä työpaikoilla.

Esityksen mukaan korvaus suoritettaisiin tarpeellisista ja kohtuullisista kustannuksista ennalta ehkäisevän työterveyshuollon toimenpiteistä vastaavasti kuin muustakin työterveyshuollosta. Korvaus maksettaisiin sairausvakuutuslain 29 a §:n mukaisesti valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaisesti siten kuin Kansaneläkelaitos tarkemmin määrää. Esitetty korvaustason korottaminen ei koskisi muita sairausvakuutuksesta korvattavia työterveyshuollon toimenpiteitä. Esityksessä ehdotetulla korvaustason muutoksella ei ole vaikutusta työntekijäkohtaisen kustannuksen laskennalliseen enimmäismäärään. Tämä määriteltäisiin nykyisin voimassa olevien periaatteiden mukaisesti. Ehdotettu

laki olisi voimassa neljä vuotta.

Samanaikaisesti tämän esityksen kanssa eduskunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys työterveyshuoltolaiksi sekä laiksi työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain 4 ja 11 §:n muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi työterveyshuoltolaki. Esityksen mukaan työterveyshuoltolain 3 §:ssä määriteltäisiin, mitä tarkoitetaan työterveyshuollolla, työterveyshuollon ammattihenkilöllä sekä työterveyshuollon asiantuntijalla ja ehdotetun lain 9 §:n mukaan työnantajalla, yrittäjällä ja muulla omaa työtään tekevällä olisi oikeus korvaukseen nykyiseen tapaan työterveyshuoltolaissa säädetyn työterveyshuollon ja muun terveydenhuollon järjestämisestä aiheutuvista kustannuksista sairausvakuutuslain säännösten mukaisesti. Lakiehdotuksen 10 §:ssä säädetään työterveyshuollon toimintasuunnitelmasta ja 11 §:ssä työterveyshuollon sisällöstä. Tämän mukaan työterveyshuollon tehtäviin kuuluisi muun muassa työn ja työolosuhteiden terveellisyyden ja turvallisuuden selvittäminen ja arviointi toistuvien työpaikkakäynnein ja muita työterveyshuollon menetelmiä käyttäen ottaen huomioon muun muassa työpaikan altistukset, työn kuormittavuus, työjärjestelyt sekä tapaturma- ja väkivaltavaara.

1. Taloudelliset vaikutukset

Eduskunnassa käsiteltävänä olevan työterveyshuoltolain uudistamisen tarkoituksena on laajentaa työterveyshuollon palvelujen käyttöä, joka merkitsee myös tässä esityksessä tarkoitettujen toimenpiteiden määrän kasvua. Tämän esityksen tarkoituksena on tukea uuden työterveyshuoltolain tavoitteiden toteutumista. Tarkoitus on lisätä työterveyshuoltotoimintaa niillä työpaikoilla, joissa sitä on tähän mennessä toteutettu vähän tai, joissa sitä ei ole tällä hetkellä toteutettu lainkaan. Nykyisen käytännön mukaan työpaikan työterveyshuollon toimintasuunnitelma tarkistetaan vuosittain, joten tämän esityksen kustannusvaikutukset riippuvat siitä, missä määrin työnantajat tulevat lisäämään käytäntöä, jossa lääkäri ja terveydenhoitaja tekevät nykyistä enemmän työpaikkakäyntejä.

Sairausvakuutuslain 29 §:n mukaisten kor-

vaustietojen perusteella työnantajille aiheutui vuonna 1998 järjestetyistä työterveyshuoltopalveluista noin 252 miljoonan euron (1,5 miljardin markan) kustannukset. Kansaneläkelaitos on maksanut työterveyshuollon osalta korvauksia yhteensä 110 miljoonaa euroa (655 miljoonaa markkaa). Yrittäjien ja omaa työtään tekevien sairausvakuutuslain 29 §:n mukaiset korvaukset vuodelta 1999 olivat 841 000 euroa (5 miljoonaa markkaa). Vuonna 1998 korvausluokan I mukaisesta toiminnasta suoritettiin korvauksia 43,4 miljoonaa euroa (261 miljoonaa markkaa) ja korvausluokan II mukaisesta toiminnasta 66,3 miljoonaa euroa (394 miljoonaa markkaa). Työntekijäkohtainen kustannusten laskennallinen enimmäismäärä vuonna 1999 on korvausluokassa I ollut 109,32 euroa (650 markkaa), josta sairausvakuutuksesta suoritettava korvaus on ollut enintään 54,66 euroa (325 markkaa). Vastaavasti korvausluokassa II enimmäismäärä on ollut 164,82 euroa (980 markkaa), josta korvaus on ollut enintään 82,41 euroa (490 markkaa). Ehkäisevän toiminnan piirissä on ollut 1,5 miljoonaa työntekijää ja työntekijäkohtainen kustannus työnantajalle on ollut keskimäärin 63,07 euroa (375 markkaa). Sairaanhoidon ja muun terveydenhoidon piiriin on vastaavasti kuulunut noin 1,3 miljoonaa työntekijää, jolloin työntekijäkohtainen kustannus on keskimäärin ollut 115,21 euroa (685 markkaa).

Sairausvakuutuslain 29 b §:n ehdotettu väliaikainen muutos lisäisi sairausvakuutuksen korvausmenoja. Korvaustietojen mukaan korvaustason korotus lisäisi korvausmenoja noin 1,7 miljoonalla eurolla (10 miljoonalla markalla). Esityksestä aiheutuvat kustannukset on arvioitu Kansaneläkelaitokselle tulleiden korvaushakemusten määrän perusteella. Vuonna 1998 korvaushakemuksia on ollut lähes 30 000. Sairausvakuutuksen korvausmenojen kasvu aiheutuu ennalta ehkäisevään työterveyshuoltoon liittyvän toiminnan laajenemisesta. Kustannusten arvioinnissa lähtökohtana on, että työterveyshuollon toiminnan suunnitteluun liittyy aina terveydenhoitajan tekemä työpaikkakäynti ja lisäksi noin kolmasosaan käynneistä lääkärin suorittama työpaikkakäynti. Kansaneläkelaitoksen arvion mukaan vuositason sairausvakuutuksen menot kasvaisivat noin 4,2 miljoonalla

eurolla (25 miljoonalla markalla). Kustannusarvio perustuu siihen, että vuosittain korvattaisiin terveydenhoitajan tekemiä työpaikkakäyntejä 40 000 ja lääkärin tekemiä 12 000.

Esityksestä ei aiheutuisi vielä vuonna 2002 sairausvakuutuksen korvausmenojen kasvua, sillä esitettyyn sairausvakuutuslain 29 b §:ään perustuvia ennaltaehkäisevän työterveyshuollon kustannuksista haettaisiin sairausvakuutuslain 30 c §:n perusteella pääsääntöisesti korvausta Kansaneläkelaitokselta vasta kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Tämä merkitsisi sitä, että vuonna 2002 aiheutuneista työterveyshuollon kustannuksista haettaisiin korvausta vasta vuonna 2003. Vuonna 2003 esityksen lisäkustannukset olisivat arviolta noin kaksi miljoonaa euroa (12 miljoonaa markkaa) ja vuodesta 2004 lukien lisäkustannukset olisivat vuositason arviolta noin 4,2 miljoonaa euroa (25 miljoonaa markkaa).

1. Asian valmistelu

Ehdotetusta sairausvakuutuslain muutoksesta on sovittu työmarkkinajärjestöjen välisissä neuvotteluissa koskien tulopoliittista sopimusta vuosille 2001—2002. Hallitus on neuvottelutulokseen antamassaan kannanotossa todennut, että sosiaali- ja terveysministeriön johdolla selvitetään mahdollisuudet ottaa sairausvakuutuslakiin määräaikaikainen säännös, joka kannustaa ja tukee työterveyshuoltoa hallitsemaan työn fyysistä ja psyykkistä kuormittavuutta. Edellyttäen, että tällainen ennakoestävä työterveyshuolto täyttää lääketieteelliset kriteerit, työnantaja on oikeutettu näistä toimista erityiseen työterveyshuoltokorvaukseen. Sairausvakuutuksen korvaus kustannuksista nousisi näiltä osin nykyisestä 50 prosentista 60 prosenttiin.

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen ja työmarkkinajärjestöjen kanssa.

2. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esitys liittyy valtion vuoden 2002 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi

sen yhteydessä.

Samanaikaisesti tämän esityksen kanssa eduskunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys eduskunnalle työterveyshuoltolaiksi sekä laiksi työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain 4 ja 11 §:n muuttamisesta.

3. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päi-

vänä tammikuuta 2002 ja se olisi voimassa 31 päivään joulukuuta 2005 saakka.

Lakia sovellettaisiin lain voimassaoloaikana tehtyihin toimintasuunnitelmiin ja työpaikkakäynteihin.

Edellä esitetyllä perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

sairausvakuutuslain 29 b ja 30 c §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan väliaikaisesti 4 päivänä heinäkuuta 1963 annettuun sairausvakuutuslakiin (364/1963) 30 c §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 832/1996,
lisätään lakiin väliaikaisesti uusi 29 b §, seuraavasti:

29 b §

Sen estämättä, mitä edellä 29 ja 29 a §:ssä säädetään, korvataan työnantajalle 60 prosenttia työterveyshuollon vuosittaisen toimintasuunnitelman laatimisesta aiheutuneista tarpeellista ja kohtuullista kustannuksista mukaan lukien työterveyshuollon ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden toimintasuunnitelman laatimisen perusteena olevien työpaikkakäyntien kustannukset. Työpaikkakäynneillä tarkoitetaan työterveyshuollon suunnitteluun sekä työn, toimintaympäristön ja työyhteisön toiminnan kehittämiseen ja seurantaan liittyviä työpaikkakäyntejä.

30 c §

Edellä 29 §:n 1 ja 3 momentissa sekä 29 b §:ssä tarkoitettua korvausta haetaan Kansaeläkelaitokselta kuuden kuukauden kuluessa työnantajan osalta tilikauden päätymisestä sekä yrittäjän ja muun omaa työtään tekevän osalta kustannusten syntymisestä tai muutoin etuus on menetetty. Myöhästymisestä huolimatta korvaus voidaan myöntää joko kokonaan tai osaksi, jos sen epäämistä on pidettävä kohtuuttomana.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2002 ja se on voimassa 31 päivään joulukuuta 2005 saakka.

Helsingissä 28 päivänä syyskuuta 2001

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Maija Perho*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

Laki

sairausvakuutuslain 29 b ja 30 c §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan väliaikaisesti 4 päivänä heinäkuuta 1963 annettuun sairausvakuutuslakiin (364/1963) 30 c §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 832/1996,
lisätään lakiin väliaikaisesti uusi 29 b §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

29 b §

Sen estämättä, mitä edellä 29 ja 29 a §:ssä säädetään, korvataan työnantajalle 60 prosenttia työterveyshuollon vuosittaisen toimintasuunnitelman laatimisesta aiheutuneista tarpeellista ja kohtuullista kustannuksista mukaan lukien työterveyshuollon ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden toimintasuunnitelman laatimisen perusteena olevien työpaikka-käyntien kustannukset. Työpaikkakäynneillä tarkoitetaan työterveyshuollon suunnitteluun sekä työn, toimintaympäristön ja työyhteisön toiminnan kehittämiseen ja seurantaan liittyviä työpaikkakäyntejä.

30 c §

Edellä 29 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitettua korvausta haetaan kansaneläkelaitokselta kuuden kuukauden kuluessa työnantajan osalta tilikauden päättymisestä sekä yrittäjän ja muun omaa työtään tekevän osalta kustannusten syntyisestä tai muutoin etuus on menetetty. Myöhästymisestä huolimatta korvaus voidaan myöntää joko kokonaan tai osaksi, jos sen epäämistä on pidettävä kohtuuttomana.

30 c §

Edellä 29 §:n 1 ja 3 momentissa *sekä 29 b §:ssä* tarkoitettua korvausta haetaan Kansaneläkelaitokselta kuuden kuukauden kuluessa työnantajan osalta tilikauden päättymisestä sekä yrittäjän ja muun omaa työtään tekevän osalta kustannusten syntyisestä tai muutoin etuus on menetetty. Myöhästymisestä huolimatta korvaus voidaan myöntää joko kokonaan tai osaksi, jos sen epäämistä on pidettävä kohtuuttomana.

*Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tam-
mikuuta 2002 ja se on voimassa 31 päivään
joulukuuta 2005 saakka.*